

2. PUKA VALLA SWOT ANALÜÜS

Puka vallamajas 04.02.98

TUGEVAD KÜLJED:

• Hea majandusgeograafiline asend (turism, jms)	11
• Looduslikud ressursid (suur metsasus %, palju veekogusid, kruusavarud)	8
• Arenev puidutööstus	7
• Piirnemine Otepää turismipiirkonnaga	4
• Sotsiaalne infrastruktuur hea (arstiabi, 2 kooli, 2 kultuurimaja, 3 raamatukogu, lasteaiad)	4
• Odav maa (võrrelduna Põhja- Eestiga)	3
• Raudtee ja raudteejaama olemasolu, kaubalaadimisvõimalus	1
• Keskkooli olemasolu	1
• Hea teedevõrk, suuremad maanteed lähedal, teede ristmikud	
• Võimla olemasolu, laste ja noorte spordivõimalused	
• Piirkonnalehe olemasolu, teabekanal	
• Vallakaardi olemasolu	
• Odav tööjõud	
• Tekkivad uued traditsioonid	
• Piirnemine Võrtsjärve ja Väike Emajõe	
• Põllumajandushoonete olemasolu	
• Hea kaubandus - 13 poodi Pukas	
• Aakres tegutsevad kohalikud firmad	
• Tugev volikogu	
• Lahke kohalik sponsorlus	

NÕRGAD KÜLJED

• Haritud inimeste lahkumine maalt	12
• Tööpuudus, töökohtade vähesus	8
• Kaugus linnadest - ääremaa	5
• Põllumajanduse ja väike-ettevõtluse madalseis	5
• Aeglane maareform	3
• Rahvastiku pidev taandareng (iive)	2
• Ajakohaste spordibaaside puudumine (v.a. Puka KK võimla)	1
• Pole monoliitne - Puka kesksus	
• Vallasisene infolevi aeglane ja puudulik	
• Nõrk ümber ja täiendusõpe	
• Aakre ja Puka vaheline ja Puka - Purtsiga halb ühistranspodi ühendus	
• Vanurite/laste (ülalpeetavate) arv suurem kui tööealiste arv	

- Põldude kasutamist mittesoosiv reljeef
- Ostujõulise turu puudumine
- Toitlustuskohtade puudumine
- Kultuuri ja seltsielu madalseis

VÕIMALUSED

• Ettevõtluse ligimeelitamine	12
• Ettevõtluse arendamine	7
• Täiskasvanute täiendkoolitus (arvutikoolitus, jt)	5
• Perspektiivikas turismimajandus (Kuutsemäe, ajaloolised objektid)	5
• Vaba maa olemasolu	3
• Vabanenud tootmishoonete olemasolu	1
• Ametialase koolituse loomine (kutseõpe)	1
• Ühineda Rõngu vallaga	
• Taotleda raha fondidest	
• Teha enam koostööd külaarengu programmis	
• Toetada üksikuritajat kasvõi moraalselt	
• Kultuuri- ja spordirajatiste väljaehitamine	
• Interneti punktide avamine raamatukogudes	
• Põllumajanduse arendamine (Aakre)	
• Metsamajanduse arendamine	

OHUD

• Tööjõulise elanikkonna lahkumine	11
• Haritud inimeste lahkumine	10
• Tooraine väljavedamine ilma kohalike ettevõtete kaasamiseta	7
• Haldusreform - sundkorras valdade liitumine (Puka asula jääb ääremaaks)	6
• Keskkooli osa sulgemine Pukas	6
• Nõrk riigi regionaalpoliitika - pärsib kohalikku elu (haridus, põllumajandus)	5
• Rahva iibe vähesus	
• Vanurid saavad arvulise ülekaalu	
• Elanikkonna maksejõulisuse edasine vähenemine	
• Madal elatustase	
• Vananenud kommunikatsioonid (Aakres)	
• Rahva ükskõiksus	

3. PUKA VALLA ÕPILASTE SWOT ANALÜÜS

Puka Keskkooli X, XIXII klassi õpilased 12.02.1998

TUGEVUSED

1. Raudtee ja raudteejaama olemasolu	40
2. Keskkooli olemasolu	34
3. Puidufirmade olemasolu	18
4. Teede ristumiskoht	10
5. Kaunis loodus	10
6. Sport	5
7. Telefonivõrk	4
8. Bensinijaamad	2
9. Väikeettevõtete rohkus	2
10. Lasteaed	1
11. Arstiabi	1
12. Kultuurimajad	1
13. Huviringid	
14. Põllumajandusühistud	
15. Mets (toorainena kohalikule tööstusele)	
16. Heakorrale tähelepanu pööramine	
17. Tuletõrje	

NÕRKUSED

1. Joogivesi	21
2. Kultuurimajas vähe üritusi	20
3. Interneti puudus	16
4. Vallavolikogu liikmed	16
5. Teede olukord	14
6. Pole vajadusi rahuldavat meelelahutuse kohta	9
7. Juuksur	6
8. Paljukorruseliste majade heakord	5
9. Transport	4
10. Vähe noori, madal iive (noorte väljavool)	2
11. Nõrk ajupotentsiaal	1
12. Pole panka	1
13. Ametnike haridustase	1
14. Kaubandus	
15. Bussiliiklus	
16. Palju töötuid	
17. Katlamajandus	

18. Kvalifitseeritud tööjõu puudus
19. Puudub ajakohane jõusaal

VÕIMALUSED

1. Turismi arendamine	44
2. Odav maa (suhteliselt)	21
3. Palju kasutamata põllumajandusreformi käigus vabanenud hooneid	20
4. Väikeettevõtlike arendamine	20
5. Võimalus omandada keskharidus	13
6. Kultuurialdis rahvas	13
7. Tegelda spordiga ja osaleda ringides	
8. Arvutiõppe võimalus	
9. Vaba tööjõud	

OHUD

1. Madal iive ja elanike vähenemine	51
2. Keskkooli kadumine	44
3. Lagunevad teed	13
4. Bussiliikluse kadumine	8
5. Salaviin	7
6. Investeeringute vähenemine	4
7. "Kolmas maailmasõda", suhted	2

4. VISIOON PUKA VALLAST AASTAL 2015

Puka vallamajas, 02.03.1998

I tööühm

1. Valla territoorium on suurem tänasest
2. Rahvastik on suurenenud
3. Maareform on lõppenud, kõik maad on omandis
4. Põllumajanduses talud, peamine on taime- ja loomakasvatus, taluturism
5. Lahendatud on biopuhastite isepuhastavale süsteemile ümberehitamine
6. Ehitatud on uued veetrassid ja pumbajaamadesse on paigaldatud veepuhastid
7. Majad on erastatud ja toimivad korteriühistud
8. Majad on autonoomsel küttel
9. Elektri ja telefonisidega probleeme pole. Töötab mobiilside.
10. Teed on kõvakattega
11. Valminud on vabaõhu lava ja staadion, kultuurimaja on remonditud
12. Tugev turismipiirkond Kuutsemäe külje all.
13. Suuri ehitisi vallas pole.
14. Suurtööstus on arenenud olemas olevate ehitiste baasil

II tööühm

1. Põllumajanduses on suured talud, üksikud, puhta toodanguga
2. Kasvatatakse uusi kultuure -maasikas, jõhvikas jt, mida võimaldab puhas loodus
3. Vähikasvatus, tsintsilja farmid.
4. Loodusturism
5. Paisjärvedel kalakasvatus ja kalapüügi korraldamine
6. Metsamajandus on korras, metsasuse % tõuseb.
7. Puidutööstuses on arenenud aste kõrgemale, valmistatakse lõpptoodangut (mööbel), kõik jäätmed kasutatakse kütteks, prügimäele ei lähe midagi
8. Ettevõtlus on arenenud praeguste ettevõtjate tegemistest, uusi juurde ei ole tulnud

III tööühm

1. Lasteaed on uues majas, suure võimlemissaaliga, on palju mängu- ja õppevahendeid
2. Ehitatud on sotsiaalmaja
3. Ambulatoorium on omas majas, on olemas toimiv arstiabi süsteem
4. On korralik kultuurimaja
5. On taastusravi- ja puhkekompleks
6. Kohalik ettevõtlus ja põllumajandus on hästi arenenud
7. Omandireform on lõpule viidud 2000 aastaks, selle järel on pööratud suurt tähelepanu heakorrale
8. Torustikud on väljavahetatud ja joogivesi on puhastatud liigsest rauast
9. Loodud on huvikool

5. KESKKONNA PIKAAJALISEST JA SÄÄSTLIKUST KASUTAMISEST

Eesti Vabariigi põhiseaduse järgi on igaüks kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda ning hoiduma sellele kahju tekitamast. Looduskeskkond on ressursiks, mida tuleb kasutada läbimõeldult ja säästvalt. Riigikogu poolt on heaks kiidetud *Eesti keskkonnastrateegia*, kus on määratletud looduskasutuse ja keskkonnakaitse arengusuunad ja põhiülesanded aastani 2000 ja 2010.

Meie heaolu üheks aluseks on looduskeskkonna säilimine. Rikutud looduskeskkonna puhul osutub võimatuks valla elanikkonna kindlustamine võimalikult heade elu-, teenindus-, töö- ja puhke-tingimustega. Seega on oluline, et kogu maakasutus ja valla arengustrateegia harmoneeruksid meid ümbritseva looduskeskkonnaga. Selleks on vajalik igale konkreetsele kohale eelistada just sinna sobivat maakasutuse vormi ja ulatust. Juhul kui valla üldise arengu nimel ongi vaja kuhugi paigutada saastavama iseloomuga maakasutust (tööstust jms.), siis võib seda teha vaid seal, kus keskkonnale tekitatud kahju on kõiki keskkonda mõjutavaid faktoreid arvestades kõige väiksem. Vastavalt *Säästva arengu seadusele* (RT I 1997,26,390) võib omandi kasutamise ja ettevõtlusega tegelemise õigust kooskõlas seadustega kitsendada, seda lähtudes vajadusest kaitsta loodust kui inimkonna ühisvara ja rahvuslikku rikkust.

Üks viis kavandatava tegevuse keskkonnamõjude ulatuse selgitamiseks on nõuda keskkonnamõjutuste hinnangu tegemist detailplaneeringutele, mille alusel võidakse võtta maid kasutusele saastavama loomuga tööstuse vms. jaoks. Juhul kui sellest nõudest kinni ei peeta, tuleks koostöös Valga Maakonna keskkonnaosakonnaga /Eesti Keskkonnaministeeriumiga nõuda selliseid rajatisi hõlmavate detailplaneeringute ja projektide keskkonnaekspertiisi.

Planeerimine võimaldab efektiivselt mobiliseerida ressursse ja selgitada, mida soovitakse. Seega teha ümberkorraldusi mõtestatumalt ja väiksemate kulutustega. Kokkuvõtvalt võib öelda, et üldplaneeringu ja kogu planeeringusüsteemi peamiseks ülesandeks on halbade otsuste vastuvõtmise vältimine. Ja seda eelkõige looduskeskkonna suhtes.

6. ARENGUSTRATEEGIA PÕHISUUNAD AASTANI 2015

Arengu eelduseks on valla dialoog ja probleemide arutelu elanikega, kelle elukeskkonda ja tingimusi pikaajalised kavad vahetult kujundama hakkavad ning keda vastuvõetavad otsused otseselt puudutavad.

Seega on valla tulemusliku tegevuse põhiprintsiibid:

- Kõigile osalemiseks võrdsete võimaluste tagamine
- Kohaliku elanikkonna informeerimine ja kaasamine
- Sidus lähenemine keskkonnale, majandusele ja ühiskonnale
- Erinevate tegevusalade tähtsuse selgitamine, regionaalsete eripärade leidmine ja nendega arvestamine

Käesolevas peatükis on leidnud kajastamist prognoosid ja valla arenguperspektiivid järgneva 10-15 aasta jooksul. Käsitletud on kuidas ja kuhu suunas allpool toodud valdkonnad arenema peaksid.

6.1 Valla asend

Puka valla geograafiline asend on suhteliselt soodne. Soodus on see, et valda läbivad kaks olulist teed, Tartu- Valga raudtee ja Jõhvi-Tartu-Valga maantee. See soosib siinsete elanike ja ettevõtjate püüdu arendada nii erinevaid ettevõtlusvorme kui ka puhkemajandust.

6.2 Asustustihedus ja rahvaarv

Valla piires ei ole asustustihedus ühtlane. Tihedam on asustus peamiste liiklusteede- suurte maanteed lähikonnas ja nende sõlmpunktides ning raudteejaama juures.

Täiesti asustamata on metsaga kaetud ja soine valla idaosa. Künklikul moreenmaastikul valla kirde osas on rahvastiku tihedus keskmine. Asustuses on valdavad üksikpered.

6.2.1 Asulate omavahelised suhted

Vallas domineerib tugev keskus -Puka alevik. Tema mõju ulatub üle valla piiride. Tugevaks esmatasandi keskuseks valla põhjaosas jääb Aakre küla. Peamiselt ajaloolistel ja kultuuriloolistel põhjustel kujunenud keskused jäävad ka tulevikus tugevateks keskusteks oma

mõjupiirkonnas. Eeldatavasti muutub Puka alevik veelgi tugevamaks ja tema mõjupiirkonda sulandub ka Aakre.

6.2.2 Rahvaarvu prognoos

Suurt rännet momendil vallas ei toimu. Potentsiaali elanikkonna kasvuks loob vähemal määral läbiviimisel olev omandi- ja maareform. Suuremaid muudatusi rahvastiku kasvus hetke situatsioonist lähtudes aga prognoosida ei saa.

Kõige olulisemalt mõjutavad valla rahvastiku situatsiooni ränne ja sündimus. Ränne sõltub otseselt valla üldisest arengust, mõjutades omakorda sündimust. Positiivse rändesaldo puhul saavad enamasti noored ning sellega kaasneb kõrgem sündimus. Loomuliku iibe osas ei ole Puka vald erand, ka siin on iive negatiivne nagu kogu Eestis.

Trendiks rahvastiku liikumises on elanike, eriti selle mobiilsema ja aktiivsema osa lahkumine maapiirkondadest linnalistesse asulatesse. Tõenäoliselt kontsentreerub rahvastik veelgi, kasvavad linnalised asulad.

Negatiivseks trendiks, mis igal juhul toimib on rahvastiku vananemine. See omakorda mõjutab eelkõige ja kõigepealt haridussfääri – toimub järsk laste arvu langus.

Kriitilisem periood algab peale 2010.a., kui tööturule hakkab jõudma väikesearvuline 1990-nendatel aastatel sündinud põlvkond, pensioniikka jõuab aga suhteliselt rohkearvuline 40-50 aastaste põlvkond.

6.3 Sotsiaalne infrastruktuur

Sotsiaalne infrastruktuur vallas peab olema vastavuses asustustihedusega. Praegust situatsiooni, mis on rahuldav, tuleb sel eesmärgil igati säilitada.

6.3.1 Lasteaiad

Vallal tuleb säilitada olemasolevad lasteaiad. Erainitsiatiivist lähtudes võib kaaluda päevahoiderühmade või perelasteaedade väljaarendamist, millistesse vald suhtub toetavalt.

6.3.2 Koolid

Eesmärk on teha põhihariduse omandamine võimalikult kättesaadavaks ja tagada koolikohustuse täitmine, selleks tuleb säilitada olemasolev koolivõrk. Algharidus peab olema võimalik lapsel saada oma kodule võimalikult lähedal.

Lastele kohapealse koolitusvõimaluse loomine on oluline tegur hoidmaks elanikke kohapeal. Ka tekib kohapeal koolis käivatel lastel kodukoha tunne, mis on hiljem üheks määravaks teguriks tulevase elukoha valikul.

Kindlasti tuleb koostöös maakonnaga arendada Kuigatsi Kooli, mille finantseerimine toimub riigi eelarvest.

Koolidesse vajalikul hulgal ja tasemel kaadri leidmiseks ja selle läbi koolides antava hariduse konkurentsi võime tõstmiseks tuleb enam väärtustada maakoolide õpetaja elukutse (parem palk, soodustused - näiteks ametikorter). Vald peaks toetama õpetajate (täiendus)koolitust.

Koolidel tuleb koostada oma arengukavad, milles tuua välja konkreetset ettepanekud haridustaseme tõstmiseks, probleemsete lastega tegelemiseks, täienduskoolituse korraldamiseks jne.

6.3.3 Sotsiaalhooldus

Sotsiaalabi andmise aluseks vallas on sotsiaaltöö andmete register, mida pidevalt parandatakse ja täiendatakse. Oluline on probleemsete perede, üksielavate vanurite ja invaliidide kodude külastamine, et saada adekvaatset informatsiooni abivajajate kohta. Seega peaks rõhuasetus olema ennetaval (preventiivsel) tööil riskirühmadesse kuuluvate inimestega.

Järgnevalt on toodud eesmärgid ja vajadused tulevikus:

- Vanurite hoolduse jätkamine koduhoolde põhimõttel (avahooldus) võimaldamaks, rohkematele vanuritele oma elupäevad kodus veeta.
- Valla sotsiaalpoliitika peab toetama täisväärtuslikku perekonda ja soosima paljulapseliste perede arvu suurenemist.

- Kasutada valla käsutuses olevaid vahendeid motiveerimaks ettevõtjaid looma töökohti puuetega inimestele.
- Tuleb leida võimalusi täiskasvanute täiend- ja ümberõppeks.
- Pöörata enam tähelepanu noortele, kes ei õpi ega tööta.
- Kasutada töötuid varasemast enam häda-abitöödel.
- Luua kasuperede ja tugiisikute süsteem puuduva vanemliku hoole korvamiseks. Ennetav koostöö lastekaitseorganite ja noorsoopolitsei vahel. Vajadusel võtta valda lastekaitse töötaja.
- Leida võimalus tagada kinnipidamiskohtadest vabanenutele ajutine elamispiind. Kasutada valla käsutuses olevaid vahendeid motiveerimaks ettevõtjaid võtma tööle kinnipidamiskohtadest vabanenuid.
- Suhtuda alkoholismi kui haigusesse ja sellest tulenevalt korraldada ka ravi.. Teha ennetavat (preventiivset) tööd. Kõik noortele mõeldud üritused alkoholivabaks.
- Ajutiselt hättasattunud (vaesunud) inimeste ja perede delikaatne toetamine nende suutlikkuse ja toimetuleku parandamiseks.
- Toetusi tuleb jagada pidades silmas pere tegelikku majanduslikku olukorda.

Pea-eesmärgiks on võimaluste piires pakkuda kodukoha järgset sotsiaalhoolekannet.

6.3.4 Meditsiiniline teeninduse ja tervishoiu korraldus

Tervishoiupoliitika vallas sõltub eelkõige riiklikust tervishoiupoliitikast. Meditsiini areng on seotud maakonna ja vabariigi meditsiini arenguga tervikuna.

Vallas tuleb tööle rakendada perearstide süsteem, mis võimaldaks elanikele esmast arstiabi. Perearsti töö hulka kuuluks ka preventiivse meditsiini korraldamine. Samas sõltub perearsti töö efektiivsus paljuski töövahenditest.

Praegused velskripunktid hakkavad kuuluma antud piirkonna perearstipraksise juurde ja osutama lisaks tervishoiuteenusele ka sotsiaal-hoolekandeteenuseid.

Statsionaarne arstiabi keskus ja kiirabibrigaad asuvad Valga linnas. Perearstide ööpäevaringse kättesaadavuse tagavad nn. "valveringid".

Valla poolt tuleb tähelepanu pöörata töökeskkonnale. Täna ses tööpuuduse tingimustes ahistab tööandja sageli töötaja õigusi tervislikule töökeskkonnale. Eiratakse ka eelnevate arstlike läbivaatuste ja kutseettevalmistuse nõudeid.

6.4 Kultuur

Vallal tuleb toetada eksisteerivat klubide-seltside-liitude võrgu säilimist. Samuti koduküla kultuuritraditsioonide loomist ja säilitamist ühistegevuse, nagu klubid, seltsid, ühingud, tekkimise, arendamise ja säilitamise läbi. See on eelduseks kohapealse kultuurielu jätkumisele.

Tellitavad kultuuriüritused vajavad peaaegu täielikult valla poolset doteerimist, sest piletimüügist laekuv raha ei kata kulutusi. Lähemal ajal vallal sellised vahendid puuduvad.

6.4.1 Klubid, seltsid

Vallas töötab kaks kultuurimaja, kus tegutsevad tugevad isetegevus-ringid. Puka kultuurimajas tegutsevad segakoor, ansamblid ja tantsurühm. Aakre kultuurimajas tegutsevad külakapell ja näitering.

Kultuurimajade areng peaks olema suunatud seltside, ühenduste jne. majadeks – seltsi(de)majadeks. Klubilise/seltsilise tegevuse hoogus-tamiseks vajavad nii kultuurimajad kaasajastamist. Klubide ja seltside tegevus on eriti oluline maa-inimestele, kuna võimaldab omavahelist suhtlemist ning loob seeläbi harmoonilise keskkonna.

Mõlemat kultuurimaja on võimalik kasutada ka turismi edendamise eesmärgil. Seal võiks asuda kohalik infopunkt turistidele.

Vallale peaks klubide-seltside toetamisel olema prioriteediks noorteklubide tegevuse toetamine.

6.4.2 Raamatukogud

Raamatukogude osas on vallal kavas säilitada kõik raamatukogud. Raamatukogude tegevus peab olema omavahel koordineeritud, et võimaldada paremat kirjanduse valikut ning koordineerida valla raamatukogude vahelist raamatute vahetust.

Samuti tuleb püüelda raamatukogudesse arvutivõrgu ühenduse loomise poole. Eesmärgiks raamatukogu muutmine info ja teabekeskusteks, kus põhiteenuse kõrval (raamatulaenus) on kättesaadav info ka teistel informatsioonikandjatel, kusjuures on kättesaadavad ka üldkasutatavad riigi- ja kohalike omavalitsuste andmebaasid, sealhulgas ka ettevõtlusele vajalik info. Raamatukogude üleviimine elektroonilisele infosüsteemile ja selle süsteemi abil loodav ühtne koondkataloog võimaldavad teha kättesaadavaks eri raamatukogudes olevad raamatud.

6.4.3 Muuseum

Valla ainukest muuseumi Purtsi külas tuleb toetada.

6.4.4 Kirik, kalmistud

Tähtsa koha Euroopa kultuuri traditsioonis moodustab kirik, seal kooskäimine ning laste pühapäevakoolid on oluliseks aspektiks harmoonilise ja turvalise elukeskkonna kujundamisel.

Kogudused reeglina on väikesearvulised ja ei suuda kirikuid kui kultuuri- ja arhitektuurimälestisi remontida ega piisavalt hästi hooldada nii vajab ka Puka kirik valla abi.

6.4.5 Ajaloo-, arheoloogia- ja arhitektuurimälestised

Looduslike ressursside kõrval moodustavad olulise ressursi kultuurimälestised, milleks on mitmesugused pindalalised ja üksikobjektid. Ajaloo- arheoloogia- ja arhitektuurimälestiste kaitse ehk muinsuskaitse on oluline komponent kultuuri järjepidevuse, rahva ajaloomälu, väärtusliku ja kultuurisõbraliku elukeskkonna kaitsmisele. Lähiaastate ülesandeks on tervikuna säilitada ajaloo- ja kultuurimälestisi, kohanimesid, muinsuspärandit, kaasata seda hoidma ja austama.

Säilitamist, tähistamist ja senisest läbimõeldumat eksponeerimist (lähtudes valla soovist arendada turismi), vajavad kõik valla ajaloo-, arheoloogia- ja arhitektuurimälestised.

6.5 Rekreatsioon ja turism

Valla looduslik omapära (reljeefi liigestatus, maastike vaheldusrikkus, veekogude rohkus, kliimaatilised tingimused jt) loob eeldused kõige mitmekesisema aastaringse kasutusega puhkemajanduse ja turismi arendamiseks.

6.5.1 Puhkealad

Puhkealana võib vaadelda kogu valda. Looduslähedane maastik oma vahelduva profiiliga, omapäraste pinnavormidega, rikkaliku taimestikuga, järvede ja Väike-Emajõe äärsete aladega jt. on huvipakkuv ja ahvatlev.

Eelistatum puhkealana on valla idaosa- Otepää kõrgustiku lääneosa oma künkliku maastikuga. Põhjuseks, miks külastatavus hetkel on tagasihoidlikum Otepää ümbrusest, on järvede vähesus. Samas on ala kõrgustiku läänetiiva kõige kõrgem, kõige markantsemate pinnavormidega ning ka laiemas mõttes maastikuliselt mitmekesisem osa.

Eraldi puhkealana võib vaadelda valla idaosa Väike- Emajõe ümbrust kuni Võrtsjärveni. See ala on olnud populaarne juba ammu.

Potentsiaalsete puhkealadena saab vaadelda valla metsi.

Valla maastik võimaldab korraldada mitmeid puhkuse eri vorme, kas siis sportlikke või erisuunitlusega. Suured metsamassiivid võimaldavad arendada jahindust.

6.5.2 Turismi arendamise võimalused

Puhkevõimalused piirkonnas on väga mitmekesised. Valla loodus sobib nii päevaseks ja nädalalõpu kestusega (puhkajad üle Eesti) kui ka pikema ajalise puhkuse veetmiseks (puhkajad nii Eestist kui mujalt). Võimalik on arendada mõlemat – suvist ja talvist turismihooaega.

Loodushuviliste turistide valda meelitamise seisukohast on oluline muinsus- ja looduskaitse all olevate objektide läbimõeldult eksponeerimine (alustada tuleb nende tähistamisest) ning korralike juurdepääsu teede rajamisega. Kõik muinsus-, loodus- ja kultuurimälestised suurendavad huvi kogu maastiku vastu.

Üheks senikasutamata võimaluseks puhkemajanduse arendamisel on turismitalude tegevuse arendamine vallas (näiteks: väljaüüritavad talusaunad, väiksemad telkimisväljakud). See võimaldaks orienteerumist hetkel jõudsalt kasvavale siseturismile (pereturism).

Otstarbekas on koostada **turismi arengukontseptsioon** (seda võiks teha ka koostöös naabervaldadega).

Põhirõhk rekreatiivsete teenuste pakkumisel on vaja asetada keskkonnasõbralikule turismile ja puhketegevusele, hajutades tegevust võimalikult laiale alale.

Kasulik on keskkonna ja turismi vahelisi seoseid reguleerida kolmes põhisuunas:

- Turismi liigendamise, kaasaarvatud massiturismi parema juhtimise ning erinevate vormide toetamisega
- Turismiteenuste kvaliteedi parandamise, sealhulgas informeerituse ja teadlikkuse suurendamise ning külastajatele sobivate vastuvõtuviiside ja kohtade korraldamisega.
- Turistide käitumise mõjutamisega, milleks võib rakendada pressikampaaniaid ja töötada välja käitumisreegleid.

6.6 Kommunikatsioonid, ühistransport ja teed

Hea ühendus linnadega on eelduseks igapäevasele pendelmigratsioonile. Vaid hea transpordiühenduse olemasolul saavad valla elanikud käia tööl vallast väljaspool ja vastupidi (see parandab tööturu mitmekesistamise läbi olukorda tööturul), mis on oluliseks aspektiks valla elanikkonna püsimajäämisel ja edasisel kasvamisel.

6.6.1 Teed ja liiklus

Autostumise tasemelt on Eesti jõudnud maailmas 25. kohale ja on saavutatud taseme 272,7 sõiduauto 1000 elaniku kohta (Eesti oluliste maanteed...,1997). Kuigi autostumise taseme kasv on kiirem linnades tuleb selle tendentsiga arvestada ka maapiirkondades.

Prognoositakse, et aastaks 2010 võib Eestis olla 385-335 sõiduauto 1000 elaniku kohta (Eesti oluliste maanteed...,1997). Maakonna

planeeringus (1998) on maakonna põhi- ja tugiteedel liiklus-intensiivsuseks prognoositud 3000-4000 autot ööpäevas.

Olemasolev teedevõrk on hea. Optimaalne on riigi- ja vallateede suhe. Esmatähtsaks on kohalike teede seisukorra ja sõidetavuse parandamine, eriti vajavad korrastamist kruusakattega teed, peamiseks tehniliseks puuduseks on teekatte vähene tasetas. Samuti vajavad korrastamist teed vaatamisväärsuste juurde.

Pikemas perspektiivis on vald seadnud eesmärgiks olulisemate kohalike teede viimise mustkatte alla. Asfalteerida tuleb:

- Aakre-Pühaste tee
- teelõik Kirepi-Puka teel

Teede hoolduse seisukohast on vaja koostada *arengukava* millest selguks:

- teede omandi küsimused
- hooldamise viisid, sagedus, vajalikkus jt.
- kuidas plaanitakse kasutada valla territooriumil olevaid kruus-liiva varusid.

Väike-Emajõgi annab võimaluse läbi Võrtsjärve kasutada veeteed, peamiselt turismi otstarbel.

6.6.2 Telefoniside

Kvaliteetne telefoniside on üheks oluliseks eelduseks mistahes piirkonna arengus. Telefoniside põhivõrgu toimimisest sõltub ka kõigi teiste sidevahendite toimimine.

Side parandamine vallas peab olema vallale üheks esmaseks prioriteediks. Tänapäeva ühiskonnas kus info on muutunud kaubaks, on võimalik kodus töötamine telefoni, fax'i ja arvuti vahendusel, kuid see eeldab kvaliteetse sideühenduse olemasolu. Interaktiivne kommunikatsioon, mille kasutamisel ei ole distantist sõltuvaid kulusi, võimaldab paljusid töökohti hajutada.

Kaugematesse küladesse, kuhu pikkade liinide rajamine ja nende korrashoid on väga kulukas, planeeritakse raadiotelefoni kasutamine,

milleks annab võimaluse 1996.a valminud Valgjärve RAS-1000 tugijaam.

Teiseks eesmärgiks peab olema üldkasutatavate telefonide ülesseadmine suuremate külade keskustesse, võimaldamaks telefoni kasutamist ööpäeva ringselt nii vallaelanikele kui ka külastajatele.

6.6.3 Elektrivarustus

Elektri tarbimises on toimunud muutused. Tarbimise kasv on kandunud uutesse piirkondadesse (talud, tööstus jt) kus ei ole sellega varemalt liinide ehitamisel arvestatud. Kohati on ülekande liinid liiga pikad. Voolukõikumised raskendavad hetkel mitmetes piirkondades inimeste elu ja ettevõtlusega tegelemist.

Nende kõrvaldamiseks tuleb vallal teha koostööd Valga Elektrivõrguga.

Vajalik on koostada valla energeetika arengukava milles:

- selgitatakse piirkondade elektrivajadused
- liinide ja alajaamade rekonstrueerimise vajadused ja prioriteedid
- liitumistingimused ja -maksumused
- liinide omandivormid ja sellest tulenevad kohustused ja õigused .

6.7 Elamuehitus ja kommunaalmajandus

Kinnistamise käigus viiakse valla ja elamuomanike poolt läbi olemasolevate elamute inventariseerimine ja kõik elamud kantakse hooneregistrisse. Viiakse lõpule erastatud korteritele omandiõiguse seadmine, seega ka kõigil korteritel, maja- ja elamuühistutel on konkreetne seos maaga, kui kinnisasjaga. Inventariseerimise käigus selgitavad omanikud hoone (korteri) edaspidise kasutamise vajaduse.

6.7.1 Elamuehitus

Elamufondis peab tulevikus suurenema ühepereelamute osakaal. Suurelamuid on otstarbekas ekspluateerida seni, kuni nende seisukord on enam-vähem aja nõudeid rahuldav ja uute elamute rajamine püsib vanade säilitamisest kallim.

Vald pooldab samuti vanade talukohtade taas kasutusele võtmist maaomanike poolt.

Elamuehituse põhimõtted on toodud peatükis 8. Lisaks seal toodud põhimõtetele tuleb lähtuda nõudlusest ja võimaluse piires iga krundi taotleja soovidest.

6.7.2 Soojavarustus

Korrusmajade ja ühiskondlike hoonete kütmine vallas lahendatakse individuaalsete soojasõlmede baasil. Vald eelistab kohaliku kütte ja elektrikütte kasutamist, samas ei kehtestata kitsendusi muudele kütteallikatele.

6.7.3 Veevärk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed

Valla ülesandeks on vallaelanike varustamine puhta veega.

Toimivad puhastusseadmed on eelduseks elamuehituse ja ettevõtluse arendamisele, seepärast peab heitvete kanaliseerimise põhi-eesmärgiks olema võimalikult süsteemse kanalisatsioonivõrgu rajamine. Enamus puhasteid ja septikuid on vananenud ning vajavad rekonstrueerimist ja moderniseerimist. Samuti vajavad rekonstrueerimist pumbajaamad, mis vajavad töökindlaid ja efektiivsemaid seadmeid.

Kõigi ülal toodud küsimuste lahendamiseks tuleb koostada valla veemajanduse arengukava kus määratakse:

- võrkude, kaevude ja puhastite omanikud nende kohustused ja õigused
- võrkude rekonstrueerimise vajadus
- uute võrkude rajamise vajadus
- võrkude rekonstrueerimise ja ehitamise prioriteedid
- võrkudega liitumise ja arvlemise kord jt.

Koostatud arengukava võimaldab luua konkreetse tegevuskava rahastamiseks, kas siis, riiklike vahendite, fondide, abiprogrammide kaasamiseks või laenu taotlemiseks

Vallal tuleb koostada ühisveevärgi kasutamise eeskiri. Talupidajatele ja üksikmajapidajatele (hajaasustuses) tuleb soovitada väikepuhastusseadmete kasutamist.

6.7.4 Jäätmemajandus

Puka vald osaleb piirkonna ohtlike jäätmete käitlemise koostööprojektis.

Keskkonnaministri 17.11.1993.a määrusega nr 31 on kohalikule omavalitsusele ülesandeks seatud koostada jäätmekava.

Tuleb koostada valla jäätmekäitluse arengukava, kus jäätmemajanduse organiseerimisel vallas tuleks põhjalikumalt käsitleda:

- Vallas tekkivaid jäätme hulki.
- Jäätmete korduvkasutamist ja kasutamist teises toormena.
- Jäätmete sorteeritud kujul kogumist.
- Ohutut ladustamist

Abi võiks olla jäätmemajanduse planeerimise metoodilisest juhendist, mille keskkonnaminister kinnitas 1995.aasta oktoobris ning kus on toodud seadusandlik korraldus jäätmemajanduse planeerimiseks: praktilised näpunäited andmete kogumiseks, jäätmemajanduse strateegia loomiseks ja täideviimise korraldamiseks.

Mõlemad prügimäed vallas vajavad laiendamist ja korrastamist.

Biotiikide muda komposteerimine vallas põhineb muutuva asukohaga komposteerimiskohtadel. Komposteerimise kohtade asukohad vajavad enne nende käiku võtmist kooskõlastamist nii Valga Maavalitsuse keskkonnaosakonnaga kui ka Tervisekaitsetalitusega.

6.8 Ettevõtlus, tööstus, põllumajandus ja metsandus

Hetkel on vallast peamiseks tööandjaks puidutööstus. Teisest küljest pole tööjõulisel elanikkonnal tööd, sest väikeettevõtlus ei taga veel suurt tööhõivet. Eriti puudutab see naiste tööhõivet.

Oluliseks ettevõtluse arendamiseks ja ettevõtjate ligimeelitamiseks on korralikud (kvaliteetsed) hästi funktsioneerivad ja tehniliselt heal tasemel olevad infrastruktuurid.

Ettevõtlus areneb eelkõige turul tekkinud nõudlusest. Vallapoolne vahelesegamine on oluline juhul, kui ettevõtluse areng hakkab ohustama valla loodust ja/või elukeskkonda.

Viisid, millega vald saab ettevõtlust otseselt aidata, oleks täienduskoolituse võimaluste vahendamine, ettevõtlust puudutava info levitamine (vallas töötava konsultandi näol) nii valla siseselt kui ka väljapoole valda, samuti ettevõtluseks sobiva maa pakkumine selleks sobivates kohtades. Lähtudes viimati toodust ongi üldplaneeringus reserveeritud maid ettevõtlus- jt. otstarvetel.

Igati tuleb toetada ja soodustada ettevõtjate ühinemist organisatsiooniks kas siis valla siseselt või piirkondlikult.

6.8.1 Põllu ja metsamajandus

Vald saab põllu- ja metsamajanduse arengut eelkõige edendada aidates omandiküsimuste kiirele lahendamisele kaasa.

Vallapoolne vahelesegamine ja täpsustavad ettekirjutused peavad vajadusel lähtuma järgnevatest põhimõtetest:

- säilitada olulisemad ökoloogilised protsessid;
- kaitsta looduslikku mitmekesisust;
- kindlustada liikide ja looduskoosluste säästev kasutamine.

Vallas peab olema pidev maakasutuse ülevaade, mis annaks võimaluse korraldada oma territooriumil võimalikult parema maa- kasutuse- ja maakorralduspoliitika. See võimaldab säilitada vallale omase põllumajandusmaastiku, vältida tootmise kontsentreerumist ebasobivatele aladele, võimaldab õigeaegselt informeerida taime- kahjustajate tõrje vajadustest jt.

Prioriteediks peab olema parima viljakusega muldade säilitamine ja maaharimisevõtete parandamine. Sealjuures on oluline vajadus, et säilitatakse põllukultuuride liigiline mitmekesisus. Samas peaks maa- parandusega väljaehitatud alad jääma intensiivse põllumajandus- tootmisega aladeks.

Olemasolevaid loodusressursse tuleb kasutada võimalikult optimaalselt (müüa toorme asemel valmistoodangut). Otseseid võimalusi selleks pakub mahepõllundus.

Väljaraiutava puidu kogus ja raiete intensiivsus riigimetsades on kümneks aastaks ette määratud 1996.a. metsakorralduskavadega, millele lisandub looduslikest asjaoludest sõltuv sanitaarraie, sellest suurema osa töötavad üles metskonnad ise, jäädes peamisteks tööandjateks oma asukohtades.

Maakonna riigimetskondade raiutud puit, v.a. küttepuit, ja kasvava metsa peakasutusraiate langid realiseeritakse enampakkumisel ja ressursi kasutamine kohalike ettevõtjate poolt sõltub viimaste konkurentsivõimest.

Eeldatavalt raiemaht erametsades suureneb eelolevatel aastatel. 2001. aastast raiete intensiivsus langeb ja varutud puidu kogus väheneb. Erametsade raiete suurenemise eelduseks on maareformi edenemine ja metsakorralduskavade valmimine kooskõlas eelmisega.

Metsa säästlikul majandamise seisukohalt on oluline;

- rakendada metsades säästlikke metsandusvõtteid (näiteks valikraie lageraie asemel)
- luua valgaladel ja tundlikes ökosüsteemides majanduslikult kasutamatu metsareserve.

Lisaks sellele edendab mets tähtsat rolli ökoloogilistes protsessides. Mets moodustab olulise osa ka eestlaste kultuurilises taustas ning elulaadis.

Käesoleva üldplaneeringuga põllu- ja metsamajandusmaade täiendavat reserveerimist või kasutuselevõttu ette ei nähta. Senised põllu- ja metsamaad säilitavad valdavalt oma senised maakasutuse juhtfunktsioonid (sihtotstarbe).

6.8.2 Teenindus ja kaubandus

Puka vald peab püüdlema sinnapoole, et esmaseid teenuseid suudetakse pakkuda valla siseselt. Heatasemelise teeninduse ja kaubanduse arendamisel tuleb vallal prioriteetseks lugeda nii teeninduse, kui ka kaubanduse arendamist keskasulas (sealsed teenindus- ja kaubandusasutused varustavad enamikku valla territooriumist).

6.8.3 Maavarade kasutamine

Valla eesmärk on tagada olemasolevate maavarade säästlik kasutamine. Selleks tuleb edaspidi kasutuslubade kehtivusaeg anda lühemana ja siduda loa kehtivus rekultiveerimismaksude laekumise või rekultiveerimise nõudega.

Vallapoolne kruusa-liiva vajadus lähtub teede korrashoiu, ehitamise ja ehituskruntide ettevalmistamise vajadusest.

Otstarbekas on koostada *maavarade kasutamise kontseptsioon*. Kontseptsiooni raames tuleb ära näidata ka ammendunud/ammenduvate karjäärade edasine kasutamine.

6.9 Suhted ja koostöö

Piiride korrigeerimine naabervaldadega on aktuaalne teema. Samas pole vallal kellegagi ühinemiseks hetkel otsest vajadust.

Koostöö naabervaldadega annab kõige rohkem tulemusi haridus- ja sotsiaalsfääris.

Kohapealset elu võimaldab samuti edendada osavõtt mitmetest koostööprogrammidest ja –projektidest:

- Kagu-Eesti maakondade ja Soome Vabariigi vaheline turismiprojekt
- Lõuna-Eesti Turismi Arengu Nõukogu
- Kagu-Eesti regionaalse arengu programm
- Külaliikumise “Kodukant” tegevuse laiendamine

Üheks võimaluseks on ka iga-aastase kogumiku “Valgamaa Aastaraamat” valda käsitleva osa suurendamine ning iga-aastase valda tutvustava infovoldiku väljaandmine.

7. MAA- JA VEEALADE KASUTUS PÕHIMÕTTED JA KEHTIVAD PIIRANGUD

Maa- ja veealade kasutamise põhimõtted juhinduvad ühelt poolt seadustega kindlaks määratud piirangutest ning teisalt juba eksisteerivast maakasutusest ja keskkonnast. Selles peatükis on esimesena toodud kehtivatest seadusaktidest tulenevad piirangud. Peatüki ülejäänud osa kajastab maa reserveerimise tähendust ja alasid, kus on väärtuslikke miljöösids või looduskooslusi. Seega piirkondi, kus täiendav maa kasutuselevõtt vajab tähelepanu ja hoolikat läbimõtlemist.

Peatüki lõpus on samuti lahtiseletatud nn. *valgete alade* tähendus kaardil.

7.1 Kehtivad piirangud

Nimetatud on piirangut kehtestav seadusakt ning piirangu üldiseloom. Täpsemaks piirangute rakendamiseks või nendega põhjalikumalt tutvumiseks on vajalik toodud seadusaktidega vahetult tutvuda.

7.1.1 Riikliku kaitse all oleva mälestise kaitsevöönd

Alus: Muinsuskaitse seadus (RT I 1994, 24, 391)

Kinnismälestise kaitseks kehtestatakse kaitsevöönd, millele laienevad kaitsekohustuses esitatud kitsendused. Kui mälestiseks tunnistamise aktis ei ole märgitud teisiti, on kaitsevööndiks 50 m laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates. Kitsenduste leevendusi võib teha seaduse alusel.

Muinsuskaitseameti loata on mälestise ja selle kaitsevööndi alal keelatud:

- maaharimine, ehituste püstitamine, teede, kraavide, trasside rajamine, muud mulla- ja ehitustööd;
- puude ja põõsaste istutamine, mahavõtmine ja juurimine;
- keelatud on kinnismälestiste ümberpaigutamine, ümber- ja sisseehitamine, konserveerimine, restaureerimine, remontimine, mälestisele seda kahjustavate või ilmet muutvate objektide paigaldamine, samuti muul viisil mälestise ilme muutmine.

7.1.2 Looduskaitsealuse objekti piiranguvöönd

Alus: Kaitstavate loodusobjektide seadus (RT I 1994, 46, 773; 1998, 23, 323)
 Asjaõigusseadus (RT I 1993, 39, 590; 1995, 26-28, 355)
 Vabariigi Valitsuse 18. märtsi 1997 a. määrus nr 63 *Otepää looduspargi kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine* (RTI 1997, 25, 38)
 Vabariigi Valitsuse 14 juuli 1998 a. määrus nr 157 *Otepää looduspargi kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine* muutmine (RT I 1998, 66, 1036)

Looduskaitsealusest objektist tulenevad kitsendused maaomanikule on toodud seaduses. Lisaks olemasolevatele looduskaitsealustele objektidele saadab keskkonnaminister I kategooria kaitsealuse liigi seni kaitsmata kasvukoha või pesapaiga (püsielupaiga) avastamisteate saamisel maaomanikule või -valdajale kaitsekohustuse teatise täita seaduses I kategooria kaitsealuse liigi kaitseks sätestatud nõudeid.

Looduskaitsealuse üksikobjekti kaitse alla võtmisega moodustub selle ümber kuni **50 m** kauguseni piiranguvöönd, kui kaitseeeskirjaga pole kehtestatud teisiti.

Üksikobjektini viivad erateed on avalikuks kasutamiseks.

Otepää looduspargi maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kaheks vööndiks: sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks. Looduspargi sihtkaitsevöönd jaguneb mittemajandatavaks ja majandatavaks alavööndiks. Kaitse-eeskirjaga kehtestatud majandatavad alavööndid vallas on toodud peatükis 7.3.1. Piiranguvöönd on looduspargi majanduslikult kasutatav ning pärandkultuur-maastikuna säilitatav osa, kus majandustegevuses tuleb arvestada kaitstavate loodusobjektide seaduses ning kaitse-eeskirjas kehtestatud tingimustega mis on toodud lisas 3. Piiranguvöönd on looduspargi piires olev maa-ala, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

7.1.3 Veekaitsevööndid ja veekogu ehituskeelualad

Alus: Ranna ja kalda kaitse seadus. (RT I 1995, 31, 382)
 Veeseadus (RT I 1994, 40, 655; 1996, 13, 241)
 Vabariigi Valitsuse 18.06.1996.a. määrus nr 191 *Avalikult kasutatavate veekogude nimekirja kinnitamine* (RT I 1996, 58, 1090)

Ranna ja kalda ulatus. Võrtsjärve, Andresjärve, Põrja Põrijärve (Kullijärve) ja Rooni järve ning jõgede ja ojade, mille valgala on üle 25 km² kaldad on 200 m laiused. Järvedel ja veehoidlatel pindalaga 5...10 ha ning jõgedel ja ojadel valgala üle 10 km² kuid alla 25 km² on kallaste laiuseks 100m. Ülejäänud veekogude kalda ulatus (kehtestatakse käesoleva üldplaneeringuga) on 25 m.

Kalda ulatuse vähendamiseks on vaja keskkonnaministri nõusolekut

Ehituskeeluvööndite ulatus. Kalda-alade ilme säilitamiseks on Võrtsjärve kaldal 100m laiune ehituskeeluvöönd. Andresjärve, Põrja Põrijärve (Kullijärve) ja Rooni järve ning jõgede ja ojade ääres (valgala üle 25 km²) on 50m laiune ehituskeeluvöönd. Jõe kaldal ehituskeeluvööndisse jääva kaldaastangu servast laieneb ehituskeeld maismaa suunas 50m.

Järvede ja veehoidlate ääres, mille pindala on 5...10 ha ning jõgede ja ojade ääres, mille valgala on üle 10 km² kuid alla 25 km² on 25m laiune ehituskeeluvöönd.

Veekaitsevööndite ulatus. Vee ja vee-elustiku kaitseks ning kalda-alade ilme säilitamiseks on Võrtsjärve ääres 20m laiune veekaitsevöönd. Ülejäänud järvedel, jõgedel, ojadel on veekaitsevööndid 10m laiused.

Maaparandusobjektide eesvooludel kuni nende suubumiseni looduslikesse veekogudesse on veekaitsevööndi laius 1m.

Kallasrajad. Kallasraja ulatus avalikuks kasutamiseks olevatel veekogudel on 4m. Veekogude kaldaid (kallasrada) tuleb hoida läbitavana. Suurvee ajal, kui kallasrada on üleujutatud, võib vabalt ja takistamatult liikuda 2m laiusel kaldaribal.

Võrtsjärve ja Väike-Emajõe, kui Võrtsjärvest kuni Pikassilla sillani laevatatava jõe, kaldal on kallasraja laius 10m.

Avalikult kasutatavateks veekogudeks määratud veekogude loetelu on toodud tabelites 16 ja 17.

Tabel 16. Avalikult kasutatavad järved vallas

Nr	Kood	Järve nimi	Asukoht	Pindala (ha)
1	209950	Andresjärv	Pikasillast 3 km idakagu pool	13,4 väljavooluga
2	209970	Põhtjärv	Pikasillast 0,5 km ida pool	4,6 väljavooluga
3	209980	Põrja Porijärv	Pikasillast 1,5 km kagu pool	16,4 väljavooluga
4	210030	Põhu Mäda järv	Aakrest 2,5 km lääneedela pool	0,9 väljavooluga
5	210050	Päästjärv	Meegaste	8,5 umbjärv
6	210440	Japsi järv	Otepäält 6 km lääne pool	0,8 umbjärv
7	211570	Kadajärv	Jõgevestest 1,5 km ida pool	8,0 väljavooluga
8	211600	Rooni järv	Jõgevestest 4 km idakagu pool	10,7 väljavooluga
9	211601	Nauska järv	Jõgevestest 4 km idakagu pool	5,7 väljavooluga
10	206081/2 09960	Purtsi veskijärv	Purtsi jõgi	3,2
11	206082/2 10031	Põhu veskijärv	Purtsi jõgi	1,5

Tabel 17. Avalikult kasutatavad jõed vallas

Nr	Kood	Jõe nimi	Jõe algus ja suubia	Pikkus/valgala (km)/(km ²)
1	10082	Väike- Emajõgi	Pühajärv; suubub Võrtsjärve	83/1380
2	10131	Purtsi jõgi	Palupera külast 1,5 km lõuna pool; suubub V-Emajõkke	28/107
3	10128	Sauniku oja	Priipalu külat 2km edelapool, suubub V-Emajõkke	18/99,8

7.1.4 Metsa kaitsekategooria

Alus: Metsaseadus (RT I 1993, 69, 990)

Metsas toimuva ja metsaga seotud inimtegevuse reguleerimiseks jagatakse metsad kolme kategooriasse: hoiumetsad, kaitsemetsad (neis kahes kehtivad metsakasutuse piirangud) ja tulundusmetsad.

Kaitsemets - siia kategooriasse kuuluvad peamiselt mulda, vett, asulaid, teid, maastikke ning teisi objekte kaitsvad metsad. Kaitsemetsas on lubatud hooldus-, valik- ja lõppraie, kuid raiumisel tuleb täiendavalt tähelepanu pöörata lankide paigutamisele, raieaegadele, intensiivsusele ja muude konkreetset kohast sõltuvatele asjaoludele. Lõppraie on lubatud turberaiena või kitsaste lankidena.

Hoiumets - siia kategooriasse kuuluvad erilist kaitset ja pikemaajalist säilitamist vajavad metsad ning reservaadid. Hoiumetsadeks on rahvuspargi- ja looduskaitsealade metsad, parkmetsad, haruldaste lindude ja loomade elupaigad, haruldaste taimede kasvualad, loodus ja kultuurimälestiste ümber paiknevad metsaosad jne. Metsavarumisel on selle kategooria juures teisejärguline tähendus ning see

võib ka hoopis keelatud olla. Hoiumetsas on lubatud ala juhtfunktsiooni täitmiseks vajalik hooldus-, valik- ja lõppraie turberaiena või kitsaste lankidena, välja arvatud reservaadid, kus majandustegevus on keelatud.

Mets, mille juhtfunktsioon ei ole määratud, arvatakse tulundusmetsade kategooriasse.

7.1.5 Maantee kaitsetsoon

Alus: Maanteeeadus (RT I 1992, 1, 1, 1996, 49, 953)

Teede- ja sideministri 16.09.1994.a. määrus nr.54. *Riigimaanteede kasutamise ja kaitse eeskiri* (RTL 1995,7).

Teemaaks on maa-ala, mis on ette nähtud maantee kõikide elementide ja abirajatiste (hooned, parklad jms.) paigutamiseks. Riigimaanteede maa kuulub riigile ja on määratud maaeralduse dokumentidega.

Riigimaanteede (põhimaanteede, tugimaanteede ja kohalike maanteede) kaitsetsooni laiuseks on **50m** mõlemale poole tee teljest. Kõik kaitsetsoonis rajatavad ehitised ja kaitsevööndis looduskeskkonna muutmise seotud tööd tuleb eelnevalt kooskõlastada Eesti Maanteeameti või Valga Teedevalitsusega.

Vallamaanteedel ja teise omaniku maavaldusega külgnevatel eramaanteedel kehtestab kaitsetsooni laiuse vallavalitsus.

Maanteega külgneva maa omanik või kasutaja hoiab teekaitsetsooni piires:

- korras temale kuuluvad juurdesõiduteed kuni teemaani ja paigaldab nendele Eesti Standardi kohaselt vajalikud liikluskorraldusvahendid;
- teemaaga külgneva maa-ala ning sellel paiknevad hooned või rajatised korras ega halvenda oma tegevusega maantee seisundit või maanteehoiu tingimusi.

Juhul kui kaitsetsoonis paiknevate ehitiste või rajatiste (sh. haljastuse) seisukord ohustab liiklust või maanteed, peab omanik nad viivitamatult korrastama.

Juriidilised ja füüsilised isikud, kelle kasutuses olev maa külgneb teemaaga, peavad hoolitsema, et koduloomad ja -linnud ei pääseks maanteele.

Maantee talihooldeks peab teemaaga külgneva maa omanik või kasutaja võimaldama teemaaga külgnevale maale ajutiste lumetõkete paigaldamist, lumevallide ja -kraavide rajamist tuisklume tõkestamiseks ning lume paiskamist väljapoole teemaad, kui nimetatud tegevus ei kahjusta maa omaniku või kasutaja vara ega takista juurdepääsu tema elukohta ja kinnisvarale.

Teemaal ja teemaaga külgneval alal mulla-, maaharimis-, ehitus- ja teisi töid tegevad juriidilised ja füüsilised isikud vastutavad selle eest, et sõidukid ei kannaks teele pori, sõnnikut jms. või tagavad selle pideva koristamise sõiduteelt, hoiatades ühtlasi liiklejaid teel esinevast ohust.

7.1.6 Raudtee kaitsetsoon ja soovitatavad kujad

Alus: Raudteeseadus (RT I 1995, 5, 41)

Raudtee kaitsevööndi laiuseks on rööpme teljest (mitmeteelistel raudteedel ja jaamades äärmise rööpme teljest) linnades ja asulates 30m, väljaspool linnu ja asulaid 50m.

Raudtee kaitsevööndis paikneva kinnisasja omanik (valdaja) ei või takistada raudtee kasutamist, halvendada omategevuse või tegevusetusega raudteehoiu tingimusi ja ohustada liiklust. Loodusvarade kasutamine, looduskeskkonda muutvad tööd ja ehitustegevus raudtee kaitsevööndis toimuvad seaduses sätestatud korras raudtee omaniku (valdaja) kirjalikul nõusolekul.

7.1.7 Kõrgepinge õhuliinide kaitsetsoon

Alus: ENSV MN määrus 11.04.1994 *Üle 1000 V pingega elektrivõrkude kaitseeskirjade kohta*.

Asjaõigusseadus (RT I 1993, 39, 590; 1995, 26-28, 355)

Kõrgepinge õhuliinide kaitsetsoon on: piki õhuline maatüki ja õhuruumina, mida piiravad vertikaaltasandid, mis asuvad mõlemal pool liini äärmistest juhtmetest hälbimatu asendi korral järgmisel kaugusel:

10 kV liinil - 10m
 15 kV liinil - 15m
 35 kV liinil - 15m
 110 kV liinil - 20m
 330 kV liinil - 30m

Liinikoridoris võib tegeleda põllundusega. Aedades ei tohi viljapuude kõrgus ületada 4m. Kokkuleppel liini valdajaga võib kasvatada istikuid, jõulukuuski ja energeetilist võsa.

Piki maakaabelliine on kaitsetsoon maatükina, mida piiravad vertikaaltasandid, mis asuvad mõlemal pool liini 1 meetri kaugusel äärmistest kaablitest.

Rajatavad ehitised ja tööd kaitsetsoonides on lubatud liini valdaja loal.

Teisele isikule kuuluval kinnisasjal asuvad liinirajatised ei ole kinnisasja olulised osad.

7.1.8 Reoveepuhastite sanitaarkaitsetsoon

Alus: SNiP 2.04.03-85

Sanitaarkaitsetsooni laius reoveepuhastitel ilma või koos setteväljakutega sõltub nende suurusest. Puhastitel on see tavaliselt 150m ja koos setteväljakutega 200m. Pumbajaamade sanitaarkaitsetsooni laius on 20m

Reoveepuhastite kaitsetsoonid on toodud tabelis 18.

Tabel 18. Reoveepuhastite kaitsetsoonid.

Jrk. nr	Asukoht	Puhasti tüüp	Järelepuhasti	Kaitsetsoon	Brüügi kaitsetsoon
1.	Puka AS Valga Gomab Mööbel	BIO-50	2BT-400	150m	200m
2.	Ruuna UT BOS	2xBIO-25	2BT-1560	150m	200m
3.	Komsi	2BT-2300			200m
4.	Aakre		1BT-3000	150m	200m
5.	Puka	OXYD-90	4BT-5430	150m	200m